

Vammaislakien yhteensovittamista jatkettava

Alkavalla vaalikaudella on erittäin tärkeää jatkaa vammaispalveluja koskevien erityislakien yhteensovittamista.

Mikä on vialla

Kehitysvammalain ja vammaispalvelulain yhdistämisen ja lainsäädännön kokonaisuudistuksen tarpeet nousevat kahden rinnakkaisen vammaispalveluja koskevan lain soveltamisen haasteista, epäyhtenäisestä ja osittain vanhentuneesta säädöspohjasta sekä tarpeesta purkaa palvelujärjestelmien erillisyyttä.

Erilliset lait vaikeuttavat soveltamista ja vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumista. Lait sisältävät saman tyyppisiä palveluja, mutta niiden asiakasryhmien rajauksissa tai maksuperusteissa on eroja esimerkiksi vammaisten lasten palvelujen sekä asumis- ja kuntoutuspalvelujen osalta.

Vammaispalvelulain tulisi jo nykyisin olla ensisijainen järjestettäessä palveluja kehitysvammaisille henkilöille, mutta käytännössä kehitysvammaisuuden toteaminen johtaa usein kehitysvammalain kokonaisvaltaiseen soveltamiseen ja siten eriytyneeseen palvelurakenteeseen. Lisäksi nykyisen lainsäädännön soveltamisessa on tunnistettu väliinputoajien joukko esimerkiksi vaikean kognitiivisen, neurologisen tai kommunikaatioon liittyvän toimintarajoitteen kohdalla. Nykyiset erityislait eivät riittävästi turvaa esimerkiksi kaikista vaikeimmin kehitysvammaisten oikeutta saada henkilökohtaista apua.

Kommunikoinnin palvelut ovat hajallaan ja osa puhevammaisista ihmisistä jää kokonaan vaille tarvitsemiaan palveluja. Kommunikoinnin palveluita toteuttavat erikoissairaanhoidot, joka vastaa lääkinnällisenä kuntoutuksena kommunikaation apuvälineistä, sosiaalihuolto, joka vastaa kommunikaatio-opetuksesta määrärahasidonnaisena sopeutumisvalmennuksena sekä Kela, joka toteuttaa puheterapiaa ja järjestää tulkkauspalveluja.

Kehitysvammalailla on tähän asti pyritty turvaamaan maksuton, moniammatillinen kuntoutus kehitysvammaisille ihmisille. Kuntoutuspalvelut ovat lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä siirtymässä järjestettäväksi terveydenhuoltolain perusteella, jolloin niistä aletaan periä asiakasmaksuja. Huolena on myös, että kehitysvammaisten ihmisten kuntoutuksen saatavuus heikkenee, koska terveydenhuoltolain perusteella järjestettävät kuntoutuspalvelut ovat harkinnanvaraisia.

Keinot

- Jatketaan vammaispalvelulain ja kehitysvammalain yhteensovittamista tulevaksi vammaislaiksi.
- Henkilökohtainen apu ulotetaan myös kaikista vaikeimmin kehitysvammaisille ja autismin kirjon ihmisille.
- Kehitysvammaisten kuljetuspalvelut säilytetään maksuttomina vammaislakien yhteensovittamisessa.
- Kommunikaatio-opetus ja -ohjaus tulee turvata tulevassa vammaislaissa.
- Tulevan vammaislain tulee viimesijaisesti turvata moniammatilliset kuntoutuspalvelut kehitysvammaisille ihmisille, ellei kuntoutusta järjestetä terveydenhuoltolain perusteella.
- Säädetään henkilökohtaisesta budjetoinnista yhtenä palvelujen järjestämisen tapana palvelun käyttäjän valinnanvapauden lisäämiseksi.
- Varmistetaan tuensaanti päätöksentekoon itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi.

Lisätietoja:

toiminnanjohtaja Marianna Ohtonen, p. (09) 3480 9214, marianna.ohtonen@kvl.fi
vaikuttamistoiminnan päällikkö Marika Ahlsten, p. 040 5830 551, marika.ahlsten@kvl.fi